

**PAIDE LINNA ARENGUKAVA AASTANI 2035
- HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE**

Sisukord

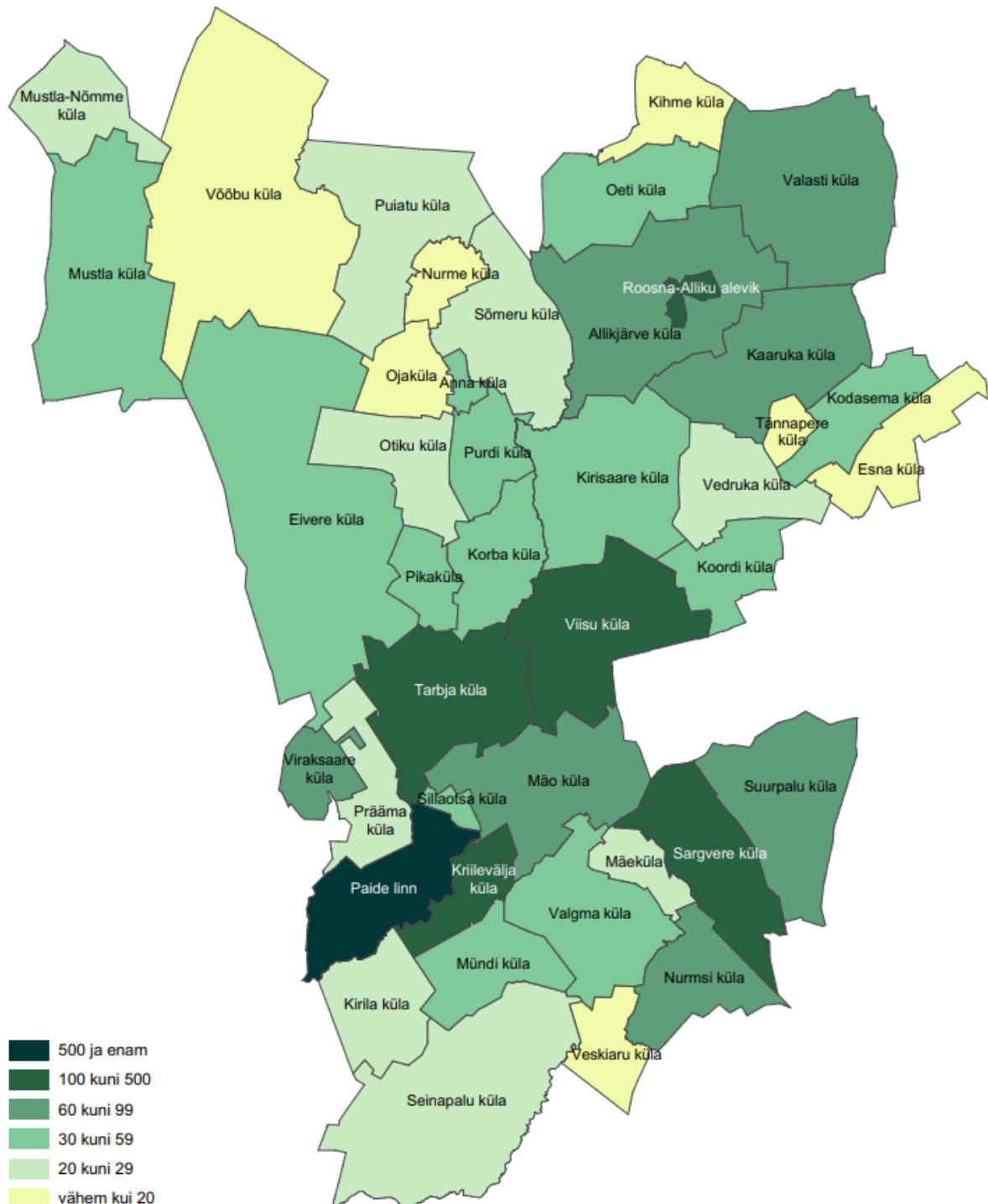
Sisukord

1. Paide linna rahvastik	4
2. Elukestev õpe, huviharidus ja noorsootöö	6
Elukestev õpe, huviharidus	6
Noorsootöö	7
3. Sotsiaalvaldkond	8
4. Linnaruum ja looduskeskkond	9
Avalik ruum	9
Kaitsealad	10
Mänguväljakud	10
Haljasalad, pargid	10
Kõrghaljastus	10
Teed ja tänavad	10
Liikluskorraldus	11
Ühistransport	11
Tänavavalgustus	11
Jäätmekäitlus	12
Ühisveevärk ja –kanalisatsioon	12
Sademevesi	13
Soojamajandus	13
Kalmistud	13
5. Sport ja tervisedendus	13
Sport	13
Tervisedendus	16
6. Ettevõtlus, tööturg ja turism	16
Ettevõtlus ja tööturg	16
Turism	16
7. Kultuur	17
Paide Muusika- ja Teatrimaja	17
Paide Teater	17
Roosna-Alliku Rahvamaja	18
Viisu Rahvamaja	18
Anna Vaba Aja Maja	18
Järvamaa Kultuuri teabetuba Paide Muusika- ja Teatrimajas	19
SA Ajakeskus Wittenstein /Järvamaa Muuseum	19

Kultuurivaldkonnas tegutsevad MTÜ-d ja külaseltsid	20
Järvamaa Keskraamatukogu.....	20
Traditsioonilised üritused	20
8. Elanikke toetavad teenused ja linnajuhtimine	21
Linnajuhtimine	21
Turvalisus	21

1. Paide linna rahvastik

Paide elanike arv on 01.01.2024 seisuga 10 295 inimest (s.o 5 inimest rohkem kui 2023. a 1. jaanuaril). Kõige tihedama asustusega piirkond on endine Paide linna territoorium, kus elab ligi 74% elanikest. Vähem kui 20 elanikuga külasid on Paide linnas 7.

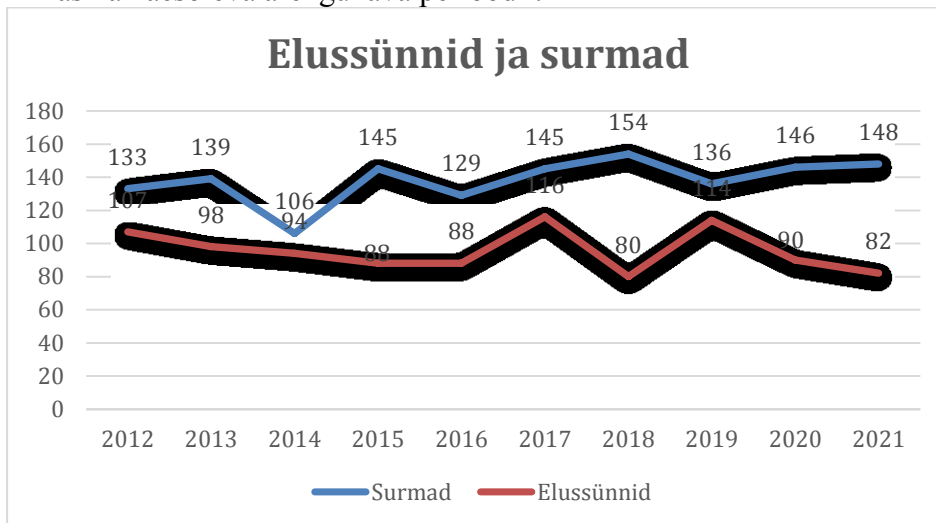
Paide linna rahvastiku paiknemine seisuga 01.01.2024 (allikas: Rahvastikuregister).

Elanike arv on viimastel aastatel olnud languses, välja arvatud 2017 seoses 2016. aastal läbiviidud elanike registreerimise suurvõrguga ja 2023.a seoses Ukraina sõjapõgenike

Paidesse elama asumisega. Maksumaksjate arv on viimase paari aasta jooksul näidanud kasvutrendi ja ületanud 6000 maksumaksja piiri.

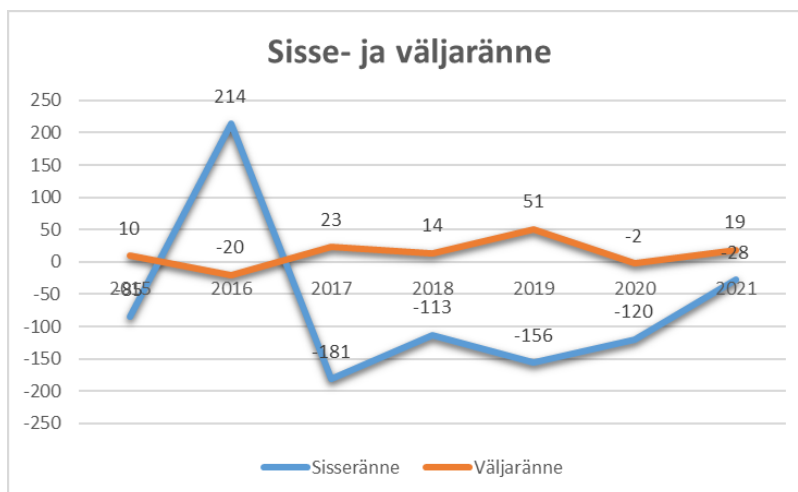
Peamisteks rahvastiku vähenemise põhjusteks on pidev negatiivne rändesaldo ja vähenenud sündimus. Elanikud lahkuvad eeskätt seoses töökohtade puuduse, konkurentsivõimest madalama palgataseme tõttu. Noored lahkuvad pärast gümnaasiumi lõpetamist teistesse linnadesse õppima ja sageli tagasi Paidesse elama ei asu peamiselt põhjusel, et napib hästi tasustatud töökohti ning seoses eluaseme soetamisega seotud probleemide tõttu.

Aastatel 2012-2021 on iibe näitaja olnud negatiivne. Tõenäoliselt väheneb rahvaarv Paide linnas ka käesoleva arengukava perioodil.

Paide linna sünnid ja surmad 2012-2021 (allikas: Statistikaamet).

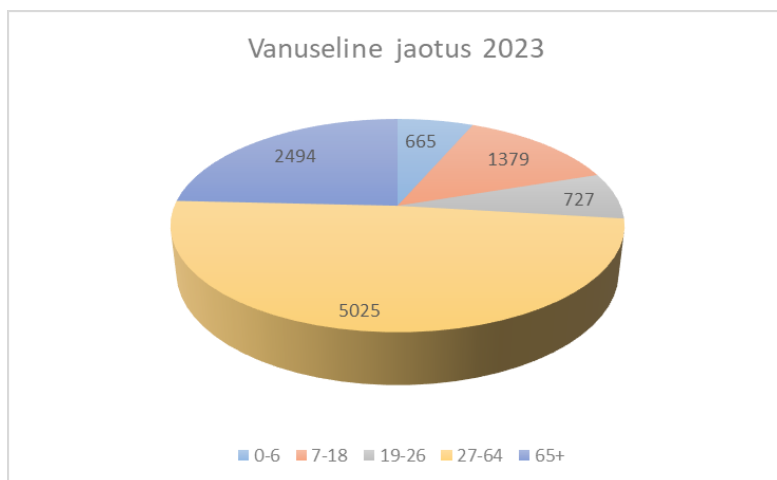
Perioodil 2011-2015 oli rändesaldo pidevalt negatiivne, välja arvatud 2016. aastal, kui toimus elanike registreerimise suurvõimeldamine, mis muutis rändesaldo positiivseks. Alates 2017. aastast on väljaränne taas suurem kui sisserränne.

Rändesaldo 2015-2021 (allikas: Statistikaamet).

01.01.2024 seisuga elas Paides linnas lapsi vanuses 0-14 aastat kokku 1 597 ehk 15,5% linna rahvastikust. Tööealisi inimesi (vanuses 15-64) oli 6 171 ehk 60% linna rahvastikust, tööeast vanemaid elanikke (vanuses 65+) oli 2 527 ehk 24,5%.

Paide linna rahvastik vananeb, nii nagu Eestis tervikuna. Kui aastal 2010 oli vanuses 65+ elanike osakaal 16%, siis 2024. aasta alguseks oli see juba 24,5% elanikest. Oluliste muutusteta on püsinud alaealiste osakaal, 2010 oli see 20%, 2024. aastaks 15,5%. 18-26 aastaste noorte osakaal linna elanike koguarvust moodustab ligi 8%.

Paide linna elanike vanuseline jaotus aastal 2023 seisuga 01.01 (allikas: Rahvastikuregister).

01.01.2023 seisuga oli Paide linnas naisi 5 493 (53%) ja mehi 4 797 (47%). Vanuserühmades vanuses 0-64 oli meeste ja naiste osakaal suhteliselt võrdne. Olulised muutused on toimunud vanuses 65 ja vanemate hulgas, kus naisi on meestest oluliselt rohkem (66% vanuses 65+ elanikest).

2017. aastal koostati Paide linna, Paide valla ja Roosna-Alliku valla haridusvaldkonna olukorra analüüsi, millest selgub, et piirkonna elanike arv väheneb 2027. aastaks 5% võrra ja aastaks 2037 12% võrra. 2022.aasta alguseks (st 5 a hiljem), on elanike arv vähenenud 9%.

2. Elukestev õpe, huviharidus ja noorsootöö

Elukestev õpe, huviharidus

Paide linnas on mitmekesine haridusasutuste võrgustik, kus pakutakse alus-, põhi- gümnaasiumi ja huviharidust.

Alates 1.septembrist 2024 on PAIde Lasteaia Tallinna tn 49 ja Kastani tn 6 õppekohtadele lisandumas Roosna-Alliku Hellik Lasteaed. Sookure Lasteaiale lisandub Tarbja Lasteaed koos Viisu õppekohaga. 2023. Aasta aprilli seisuga omandas alusharidust kokku 514 last, neist Ukraina lapsi 29.

Alates 1. septembrist 2024 on Paide linnavalitsuse hallatavaid üldhariduskooli on 3: Paide Hammerbecki Põhikool, Paide Hillar Hanssoo Põhikool ja Roosna-Alliku Põhikool. 2024. aasta aprilli seisuga õpib Paide linna üldhariduskoolides põhikooli kolmes astmes kokku 983 õpilast, neist Ukraina lapsi 80.

Paide linna koolivõrgu osaks on Rocca al Mare Kooli Vodja Individuaalõppekeskus, kus õpib 14 Paide linna last.

Riigi peetavas Paide Gümnaasiumis õpib 2023/24 õppeaastal kokku 192 õpilast.

Paide linna munitsipaalkoolides õpib 2024. aasta aprillikuu seisuga 60 last teistest omavalitsustest ja lasteaedades 6 last teistest omavalitsustest. Teistes omavalitsuste munitsipaalkoolides õpib 2024. aasta aprillikuu seisuga 83 õpilast ja lasteaedades 16 Paide linna last. Paide linna koolides on kaasava hariduse raames loodud eriklasse. 2023/24 õppeaastal on Paide Hillar Hansoo Põhikoolis 9 eriklassi 30 õpilasega, Paide Hammerbecki Põhikoolis 9 eriklassi 36 õpilasega. Paide linna üldhariduskoolides õpib tõhustatud toel 71 õpilast ja eritoel 24 õpilast. Lisaks üldhariduskoolidele on Paides võimalusi ennast koolitada ka kutseõppeasutuses (Järvamaa Kutsehariduskeskus). Seda nii põhihariduse kui ka keskkariduse baasil. Lisaks on Euroopa Liidu toel saadaval tasuta täiendõppe koolitusi kui ka tasulisi koolitusi. Täienduskoolitustel on võimalik arendada nii tööalaseid teadmisi ja oskusi kui õppida täiesti uut eriala või osaleda esma- ja ümberõppe kursustel.

Paide linnas pakuvad huviharidust munitsipaalasutusena Paide Kunstikool ja Paide Muusikakool, lisaks mitmed erahuvikoolid. Kokku tegutseb 2024. a alguses 15 huvikooli. Paide Kunstikoolis pakutakse õpet algastmel, põhiastmel ja süvaõppes. Paide Kunstikoolis on avatud huviringid nii lastele ja noortele kui ka täiskasvanutele. 2023/2024 õppeaastal õppis Paide Kunstikooli 227 õpilast, nendest 17 last esimest aastat tegutsevas Türi filiaalis. Huviringidena tegutsevad maalistuudio, kunstistuudio, keraamika, käsitöö disain, kalligraafia, graafiline disain, videokunst, fotokunst, animatsioon, kunstilabor. Paide Muusikakool pakub õpet lastele, noortele ja täiskasvanutele. 2023/2024 õppeaastal õpib Paide Muusikakoolis 129 õpilast. Paide Muusikakoolis toimub õppetöö 14. erialal (klaver, viiul, tšello, kitarr, flööt, klarnet, saksofon, altsarv, trompet, tromboon, löökpillid, akordion, pärimusmuusika, laul). Õpitavate erialade baasil tegutsevad klaveriansamblid, flöödiainsambel, kitarriainsamblid, keelpilli ansamblid, puhkpilliainsamblid, löökpilliainsambel, noorte sümfooniaorkester. Õppetöö Paide Muusikakoolis toimub teooria ainetes (solfedžo ja muusikaajalugu), grupi õpetuses (ansamblid) ja individuaalõppena erialaainetes. 2023/2024 õppeaastal on Paides muusika ja kunsti õppevaldkonnas 356 õppurit ja spordi valdkonnas 707 õppurit. Huvikoolides töötab sama ajal 48 pedagoogi.

Riikliku huvihariduse toetuse jaotus toimus läbi teenusepakkuja taotlusvoorude, mille kaudu eraldati 2024. aastal huvitegevusse 84 301 eurot. Toetus jagunes nii üldhariduskoolide, huvikoolide, spordiklubide, rahvamajade ja noortekeskuse vahel.

Noorsootöö

Paide Avatud Noortekeskus on Paide linnas noorsootööd korraldav asutus. Keskuse struktuuri kuuluvad noortekeskus Paides ja noortetoad Tarbjal, Annas, Roosna–Allikul ning Sargveres (viimane ei ole hetkel aktiivne). Noorsootööd korraldatakse nimetatud piirkondades peamiselt avatud noorsootöö meetodil. Avatud ruumis saab noor sotsialiseeruda, tuge oma ideede elluviimisel, noortefot, esmatasandi nõustamist ja vajaduse korral spetsialisti juurde suunamist, osaleda vabatahtlikus tegevuses ja noorte osaluskoegade/aktiivgruppide, huvigruppide töös ning võimalusel laenutada tasuta huviga seotud vabaaja tegevusvahendeid (populaarseimad on mängukonsoolid, põrandamängud, skatepark, helitehnika). Huvitegevuse võimalustest on populaarsed kokandusringid, väljasõidud, ööbimisega sündmused.

Traditsiooniliselt korraldab noortekeskus organiseeritud tegevusi koolivaheaegadel (Paide linna noortemalev, väljasõidud jne) ja tunnustab aktiivseid noori ning koostööpartnereid kord aastas aset leidval tunnustussündmusel.

Noorsootöö korraldamiseks, mitmekesistamiseks ja tegevuste arendamiseks viib keskus ellu projekte ja teeb koostööd sidusvaldkondadega, nt võrgustikutöö lahenduste leidmisel ja ennetusalase tegevuse arendamisel probleemkäitumisega noortega, noorte kaasamine huvitegevustesse, noorteinfo levitamine, sündmuste korraldustele kaasa aitamine jms. Lisaks pakub keskus praktika- ja vabatahtliku töö võimalust gümnaasiumi kogukonnapraktikutele, üliõpilastele ning vabatahtlikele meilt ning mujalt riikidest.

Keskuse sihtgrupp on noored vanuses 7.-26. eluaastat. Andmete kogumiseks ja statistikaks kasutab keskus veebipõhist logiraamatut. 2023 a. jooksul on keskuste külastajate andmed järgmised: kokku 6277 külastajat, sh. unikaalseid noori neist 698. Aktiivseimad vanusegrupid on 7-11 aastased (188 kasutajakontot) ja 12-16 a. (301 kasutaja kontot), vanusegrupis 17.- 26a. on 163 kasutajakontot (2023 a. seisuga). Võrreldes 2020 a. on noortekeskuse külastuste arv mõnevõrra vähenenud.

Noorsootöö korraldamise väljakutseks on täna noorte tegelikest vajadustest lähtuv töökorraldus, noortele loodud keskkonna sh keskuste vahendite ja ruumide kaasajastamine ning ennastjuhtivate, pädevate ja motiveeritud spetsialistide puudus. Keskmiselt kulub ilma noorsootöö ettevalmistuseta töötajal aega kuni 2 aastat, et omandada noorsootööks vajalikud pädevused.

3. Sotsiaalvaldkond

Paide linna sotsiaalkaitseüsteem koosneb Paide linnavalitsuse sotsiaalosakonnast, linna volitusel või omal algatusel sotsiaalteenuseid osutavatest organisatsioonidest ning sotsiaalvaldkonna tegevustega ja eesmärkidega läbipõimunud valdkondade asutustest ja ühingutest (nt politsei, perearstid, haigla, Töötukassa, kohus jne).

Paide linnavalitsuse sotsiaalosakond korraldab ja osutab teenuseid ning määrab toetusi vastavalt linnavolikogu kehtestatud sotsiaalhoolekandeline abi korrale, asendus- ja järelhooldusteenuse osutamise tingimustele ja korrale ning lastega peredele sotsiaalhoolekandeline abi andmise korrale. Toetusi ja teenuseid kokku on ca 40. Mitmeid teenuseid osutab linnavalitsuse sotsiaalosakond ise (nt eluruumi tagamise teenus Paides Aiavilja tänaval, Mäekülas, Viisus ja Roosna-Allikul; varjupaigateenus Paides Aiavilja tänaval; koduteenus 5 koduhooldustöötaja abil).

Sotsiaalosakonna koosseisus on ka Paide eakate päevakeskus, mis on suunatud Paide linna eakatele vaba aja veetmiseks, sotsiaalsete suhete säilimiseks ja kogukonda kaasamiseks. Päevakeskuses tegutseb võimlemise- ja lauluring ning on võimalus käsitööd teha.

Samas on osade teenuste osutamiseks kaasatud partnerid (nt võlanõustamise teenust osutab MTÜ Süda-Eesti Sotsiaalkeskus, kellele on selleks ja teisteks tegevusteks eraldatud ruumid Aiavilja 13 hoones; erivajadusega lastele lastehoiuteenust MTÜ Me hoolime Sinust, Tallinna tn 49 hoones). Samuti ei osuta linnavalitsus ise ega oma asutuste kaudu üldhooldusteenust,

vaid abistab hooldust vajavaid isikuid või nende lähedasi teenuskoha leidmisel ja ka tasub osaliselt teenuse eest.

Mitmed algatused toimuvad koostöös partneritega, näiteks Päästeametiga koostöös tehakse igal aastal tuleohutumaks 2-3 kodu. Samuti on abivajavatele peredele toidu-, hügieenitarvete jm abiga toeks igal aastal Punane Rist, MTÜ Koos Laste Heaks ja Eesti Toidupank.

Sotsiaaltransporditeenus on korraldatud kombineeritult sotsiaalosakonna koosseisus oleva autojuhi ning koostööpartnerite abiga (nt ALRE OÜ, Kesk-Eesti Nõustamis- ja Rehabilitatsioonikeskus OÜ jt).

Kahjude vähendamise teenust, mis on suunatud alkoholi- ja narkosõitlaste abistamiseks, osutab MTÜ Süda-Eesti Sotsiaalkeskus.

Kooli- ja lasteaiapsühholoogi teenust osutatakse haridusasutuses kohapeal sealsete spetsialistide poolt ning vajadusel lisaks Kesk-Eesti Nõustamis- ja Rehabilitatsioonikeskuses.

Lastekaitse teostamisel tehakse koostööd haridusasutuste, noortekeskuse, tervishoiuteenuse osutajate ning politsei- ja sotsiaalkindlusametiga. Lastekaitsejuhtumite arv on kasvanud ning koostöö koolide ja lasteaedadega on tihenenum.

Lähiaastatel vajavad uuendamist ka sotsiaalvaldkonna tööks ja teenusteks vajalikud vahendid ja taristu (eeskätt autopark ning sotsiaaleluruumid Aiavilja tn 13 hoones). Ühtlasi tuleb järjepidevalt panustada valdkonna töötajate motiveerimisse ja toetava töökeskkonna loomisesse.

4. Linnaruum ja looduskeskkond

Avalik ruum

2019. aastal alustati uue üldplaneeringu koostamisega, mille eesmärk on Paide linna territooriumi ruumilise arengu põhimõtete ja üldiste arengusuundade määratlemine, maakasutuse ja ehitustingimuste (sh projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused) seadmine ja täpsustamine ning seeläbi Paide linnast atraktiivse elamis- ja ettevõtluspiirkonna kujundamine. Üldplaneeringu eskiislahendus on läbinud avalikustamise, käesolevalt koostatakse põhilahendust.

2020. aastal valiti välja keskvaljaku arhitektuurivõistluse võidutöö. Võistluse eesmärk on tuua keskvaljakule rohkem elu ja anda ajaloolisele linnasüdamele tagasi väärikas ruumikasutus ja kujundus inimeste kohtumis- ja tegevuspaigana. Linna tõmbekeskus on hakanud nihkuma eemale, kuid vajaks taas keskele koondamist, et vanalinna elustada ja selle arengut toetada. Nüüdisaegse lahendusega atraktiivne ja aktiivne väliruum elavdab ka linna kultuurielu ja ettevõtlust ning ruumieksperimendid on näidanud, et see toob linna esindusväljakule külalisi nii lähedalt kui kaugelt. 2022. aastal toimus keskvaljakul viies ruumieksperiment, mis kandis nime Paideway.

Avaliku ruumi nüüdisajastamiseks korrastatakse järjepidevalt sõidu- ja jalgteid, sh muudetakse tänavaid jalakäijasõbralikumaks (nt Tiigi tänav, Tallinna tänav, Suur-Aia ja Pikk tänav). 2022. aastal valmis Ristiku puhkeala maastikuarhitektuurne projekt, et luua kogu alale terviklik lahendus, mis pakuks erinevaid tegevusvõimalusi eri vanuses inimestele. Haljasalale kavandatakse palliplatsid, *pumptrack*, treeningala, mänguväljakud ning istumisalad. Lisatakse juurde kõrghaljastust, mis liigendab ja raamib välisruumi ning muudab haljasala

pargilikumaks. Samuti korrastatakse Ristiku tänava äärne parkimine. Esimese etapina on valminud laste mänguväljak.

Kaitsealad

Paide linna territooriumil asub mitmeid kaitsealasid ja kaitstavaid objekte. Osa territooriumist paikneb Pandivere põhjavee alamvesikonna ja Adavere Põltsamaa nitraaditundlikul alal ja Kõrvemaa Maastikukaitsealal. Linna haldusterritooriumile jääb osaliselt või terviklikult seitse Natura loodusala ja kaks Natura linnuala: Esna loodusala, Kareda loodusala, Kiigumõisa loodusala, Kõrvemaa loodusala, Prandi loodusala, Pärnu jõe loodusala, Roosna-Alliku loodusala, Kõrvemaa linnuala ja Kõnnumaa-Väätsa linnuala. Lisaks neile on linna territooriumil veel mitmeid kaitsealuseid parke (nt Koordi mõisa park, Roosna-Alliku mõisa park, Vodja mõisa park jt), objekte (nt Kabeli suurkivi, Purdi ebatsuugapuistu, Prääma põõsaskask jt) ja vääriselupaiku (metsis, must toonekurg, väike konnakotkas jt) ning üks kohaliku kaitse alla võetud objekt - Koordi raba.

Mänguväljakud

Linnalises asulas asuvad mänguväljakud Paide tehisjärve ääres, Põllu, Ristiku, Kure ja Ehitajate tänaval, Lembitu pargis, Vallimäel, Peetri pargis (madalseiklusrada). Mänguväljakud asuvad ka Viisus, Sargvere külaplatsil, Tarbja külas, Valgma külas. Tehisjärve äärde on rajatud väljõusaal.

Haljasalad, pargid

Haljasalad on vastavalt hoolduse intensiivsusest ja iseärasusest jaotatud nelja hooldusklassi. Olemasolevate haljasalade hooldamiseks on sõlmitud leping Paide Haldusega. 2019 aasta jaanuaris valmis Paide linna rohealade analüüs, mida saab aluseks võtta haljasalade ja parkide rekonstrueerimiseks ning uute alade loomiseks. 2019 aastal viidi läbi ka Roosna-Alliku mõisapargi dendroloogiline uuring. Dendroloogilisest uuringust selgub, et Roosna-Alliku mõisapargi puistu vajab kogu puistu osas uuendust ning ümberprojekteerimist.

Kõrghaljastus

Linna kõrghaljastus on kaardistatud, hooldusraied on kavandatud õigeaegselt ning üldine puude seisukord on hea. Jätkub kõrghaljastuse uuendamine uute ja atraktiivsete liikidega vastavalt rahalistele võimalustele.

Teed ja tänavad

Paide linna haldusala on kaetud piisava tihedusega teedevõrguga. Transpordiameti teeregistri 2024. a andmete järgi on Paide linna haldusterritooriumil kohalikke teid kokku 371 km, sellest 320 km moodustavad maanteed ja 51 km tänavad. Avalikus kasutuses olevaid teid on kokku 302 km. Paide linna läbivad mitmed riigimaanteed, millest suurema liikluskoormusega on riigimaantee nr 2 Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa ja riigimaantee nr 5 Pärnu-Rakvere-Sõmeru, lisaks tugi- ning kõrvalmaanteed. Kergkatttega teed ja tänavad vajaksid lähiaastatel rohkem investeeringuid, et teha korduspindamisi, vältimaks nende lagunemist. Kehvas seisus on ka paljude kruusateede katted – materjali oleks vaja juurde vedada, sest puudub hõõveldamiseks sobilik kiht, eriti vajab rõhku kruusateedele mustkatte rajamine, et vältida tulevikus kruusateede pidevat rekonstrueerimist, soolatamist ja hõõveldamist, lisaks saaksid inimesed koju puhta autoga. Linna teedel teostatakse aastaringset hoolet – suvel hõõveldatakse, teostatakse tolmutõrjet, lapitakse auke, niidetakse, talvel sahatatakse jne. Oluline on teede ja tänavate sõidetavuse ja seejuures ka liiklusohutuse tagamine. Linna teede

ja tänavate hooldamiseks ning investeeringute kavandamisel on aluseks teetööde kava. Lisaks investeeringutele on eesmärgiks jätkata teedealuse maa munitsipaliseerimisega ja pidevalt teeregistri andmete korrastamisega.

Liikluskorraldus

Liiklusmärkidest vastab enamik kehtestatud nõuetele ning teekatte rekonstrueerimisprojektide käigus vahetatakse vanu liiklusmärke välja. Teekattemärgistust on põhiliselt rajatud tiheasustusaladest asustusüksusesse Paide linn. Jalakäijate ülekäiguradasid on linnas u 80 tk. Paide linnas on tagatud suvine ja talvine hooldus ning sõlmitud on hooldelepingud.

Asustusüksuses Paide linn on koostatud Paide Linnavalitsuse tellimusel 2017. aastal ERC Konsultatsiooni OÜ poolt „Paide linna teede ja tänavate liiklusloendus ning ristmiku uuring“, aruanne nr ERC/27/2017, mille eesmärgiks oli saada ülevaatlik info asustusüksuse Paide linna teede ja tänavate liikluskoormuse kohta. Uuringu tulemusena võib öelda, et täiendavate liiklusmärkide paigaldamise vajadus üldiselt puudub.

Paide linnas on moodustatud korrakaitsekomisjon, kes tegeleb ka liiklusalastele küsimustele lahenduse leidmisega.

Ühistransport

Järvamaal korraldab ühistransporti Järvamaa Ühistranspordikeskus MTÜ, mis on asutatud Järvamaa omavalitsuste poolt maakonnasisese ühistranspordi korraldamiseks. MTÜ eesmärgiks on tagada elanikele soodsamad ja majanduslikult tõhusamad ühistransporditeenused, mille aluseks on ühtne liinivõrk, kooskõlastatud sõiduplaanid ning ühtne piletisüsteem. Paide linna külade elanikele on JÜTK tegevus väga oluline, kuna linnal puudub vajadus korraldada ise koolitransporti. Paide linna külates on õpilaste transport korraldatud kasutades maakonnaliine. Puudub ühistransport Kaaruka–Kodasema–Esna suunal ja ka Järva-Jaani suunal. Kooli ajal sõidab antud küladest kaks korda päevas läbi linna buss, mis teeb õpilasringe.

Tiheasustusalal asustusüksuses Paide linn väljub Keskväljakult tööpäevadel 25 korda liini nr 10 Paide-Türi-Särevere buss ja 5 korda buss Mäosse. Pärnu tänava peatusi: Bussijaam, Raudtee ja Pärnuvälja, läbib tööpäevadel 25 korda Paide-Türi- Särevere buss ja 10 korda Väätsa buss. Peatuste heakorda on parandatud ning bussijaama peatused Pärnu tänaval on rekonstrueeritud 2017. aastal. Pärnu 5 peatus on kõigi Paidesse sissesõitvate busside peatus reisijate väljumiseks. Suur-Aia tänava rekonstrueerimise käigus kaotati ära sealsed bussipeatused.

Vaksali tänaval asuvad bussipeatused vajavad rekonstrueerimist, kuna ei vasta standardile. Lisaks on halvas seisukorras vasakpoolne kõnnitee osa, mille kaudu inimesed liiguvad bussijaama. Bussijaama hoone on eraomandis ja lähialal on lahendamata sõidukite parkimine (sh liikluskorraldus).

Transpordiamet väljastas 2022. aastal projekteerimistingimused bussipeatuse rajamiseks Mäo liiklussõlme mahasõitule.

Tänavavalgustus

Tänavavalgustusliinid ja ca 1413 valguspunkti kuuluvad SA Paide Haldusele. Eeltoodud valgustuspunktide rekonstrueeriti 2015. aastal 1299 valgustuspunkti. 2016. aastal rajati asustusüksuses Paide linn Lille tänavale 12 LED valgustit, Luha tänavale 3 LED valgustit, Pärna tänavale 3 LED valgustit ning Raja tänavale 7 LED valgustit. 89 valguspunkti on rekonstrueerimata, mis asuvad asustusüksuses Paide linn eraisikute (korterühistute)

kinnistutel. Osaliselt paiknevad valgustid linna valguspostide küljes, kuid osa on riputatud AS Eesti Energiale kuuluvatele elektriliini postidele. 2017. aastal rajati riigimaantee nr 5 äärde uue kergliiklustee valgustus.

Tänavavalgustusüsteemid on järgmistes Paide linna külates: Tarbja, Sargvere, Anna, Kriilevälja, Mündi, Viraksaare ja Pikaküla. 2005.a. rekonstrueeriti Roosna-Alliku aleviku tänavavalgustus ja ehitati juurde Veskijärve tänava valgustus.

Jäätmekäitlus

Jäätme- ja keskkonnajamade toimimine on tagatud:

Nimetus	Käitja	Tegevuse liik
Paide linn Mündi 49 Paide jäätmejaam	Eesti Keskkonnateenus AS	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Paide teenindusplats Paide jäätmejaamas	Eesti Keskkonnateenus AS	Metallijäätmete käitluskoht
Sargvere küla Sargvere keskkonnajam	Eesti Keskkonnateenus AS	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Tarbja küla Tarbja jäätmejaam	Eesti Keskkonnateenus AS	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Roosna-Alliku küla Roosna-Alliku keskkonnajam	Eesti Keskkonnateenus AS	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht
Viisu küla Viisu keskkonnajam	Eesti Keskkonnateenus AS	Jäätmejaam, ohtlike jäätmete käitluskoht

Jäätmekäitluskohad. Allikas: Paide linna jäätmekava 2018-2023.

Paide linnas on loodud täiendavad võimalused jäätmete korduskasutamise edendamiseks ning liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks. Paide linna asustusüksuses Paide linn alustati 2017. aastal pakendite tekkekohal kogumise rakendamist. Pakendite tekkekohal rakendamise süsteemi soovitakse rakendada ka teistes linna tiheasustusaladel.

Ühisveevärk ja –kanalisatsioon

2018. aastal koostati ühinenud Paide linna vajadusi arvestav ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arendamise kava, millega seatakse eesmärgid ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni (sh sademeveekanaliseerimise) arendamiseks. Veemajanduslase tegevuse tulemina ei tohi reoveekäitlus Paide linna kinnistutel ohustada põhjavett, lekkivad reoveekogumismahutid peavad olema likvideeritud. Eesmärgi täitmiseks rakendatakse hajaasustuse programmi ja teavitatakse reoveekogumisaladele jäävate kinnistute omanikke võimalusest SA-lt Keskkonnainvesteeringute Keskus taotletava toetuse abil ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga liituda. Suur osa Paide linna haldusterritooriumist paikneb kaitsmata või osaliselt kaitsitud põhjaveega alal, seega on kasutatavate reoveekäitlussüsteemide vastamine seadusega kehtestatud nõuetele ääretult oluline. 2019. aastal ehitati välja Viraksaare piirkonda ühisveevärk ja kanalisatsioon.

Sademevesi

Sademeveekanalisisatsiooniga on Paide linna asustusüksuses Paide linn varustatud linna lõuna- ja edelaosa tööstus- ja korrusmajade piirkond ning Ristiku tänava korrusmajade ümbrus. Vähesel määral on sadeveetorustikke kesklinna piirkonnas (Paide bussijaama ja Paide Muusika- ja Teatrimaja lähiümbrus). Sademeveetorustikega kogutav vesi juhitakse linnalähedastesse kraavidesse ning sealt edasi Pärnu või Reopalu jõkke. Asustusüksuses Paide linn olev sademeveekanalisisatsioon ei kata linna vajadusi ja vajab arendamist. Endise Roosna-Alliku valla ja endise Paide valla piirkonnas sademeveekanalisisiooni torustik puudub, sademeprobleemid on lahendatud kraavitusega. Lisaks kraavitamisele on arvestatud, et sademevesi imub haljasaladel pinnasesse.

Soojamajandus

Paide linnas on soojustrassi torustikku kokku umbes 14 289 m. Torustiku pikkus on jooksvas muutumises. AS Paide Vesi on soojusvõrgu omanik ja rendib seda Utilitas Eesti AS-le. Vastavalt rendilepingule suunab AS Paide Vesi rendimaksetest laekuva summa olulises osas linna soojusvõrgu parendamisele, see tähendab olemasoleva torustiku remonti ja renoveerimisse, et parandada selle kvalitatiivseid näitajaid (soojuskadude vähendamine, läbilaskevõime suurendamine jms.) ja tõsta töökindlust. Linna eelarvest vahendeid soojusvõrgu laiendamiseks eraldatud ei ole. AS-il Paide Vesi on plaanis suuremamahulised tööd soojusvõrgu uuendamiseks. Selleks on eraldatud Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK) poolt vahendeid (kuni 50 % tööde maksumusest).

Tarbja asulas on eraldi kaugkütte võrgupiirkond 1 190 m pikkuse soojustrassi torustiku ja katlamajaga. Torustik ja katlamaja kuuluvad soojatootjale N.R. Energy OÜ-le. Kaugkütte tarbijaid on 9 korterelamut ja lasteaed. Ettevõtte kavandab soojusvõrgu uuendamiseks töid SA KIK tugivahenditega. Võrgupiirkonnas kehtib soojusmajanduse arengukava 2016- 2026.

Endises Roosna-Alliku keskuses on toimiv kaugkütte võrk olemas, kuid enamus kortermajad on sellest loobunud ning asendanud kas elektrikütte või tahkeküttega toimivate kolletega (pioneerpliidid, kaminad, ahjud, väikekatlad jne). Sama probleem on ka teistes väiksemates asulates, kus on kaugküte varem olnud. Kortermajades, mis on projekteeritud keskküttega kütmiseks, puuduvad suitsugaaside välja juhtimiseks korstnad. Selleks on kasutatud ventilatsioonikorstnaid või toruga läbi lae või seinaga välja viidud, kuid see on tuleohtlik ning rikub hoone välisfassaadi.

Kalmistud

Reopalu kalmistule uusi matmisplatse välja ei anta, matmine toimub ainult pealematmise teel. Seal on mitmeid kõrgendatud tähelepanuga haudasid, mida kalmistuvaht hooldab. Sillaotsa kalmistul toimub ligikaudu 120 matmist aastas. Mõlemad kalmistud on inventariseeritud ja muinsuskaitse all. Kalmistutel on säilinud hulgaliselt vanu riste ja metallaedasid, mis enamuses vajavad restaureerimist. Kõrghaljastus on vananenud ja vajab hoolduslõikust. 2019 aastal toimus Sillaotsa ja Reopalu kalmistutel ohtlike puude raie. 2020/2021 aastal koostati Sillaotsa kalmistu laiendamise projekt, milles nähti ette kalmistu laienemine läände.

5. Sport ja tervisedendus

Sport

Sporditegevust Paide linnas korraldavad SA Paide Spordikeskus, spordiklubid ja eraspordikoolid.

Spordiregistri andmetel tegutseb Paide linnas 26 spordiorganisatsiooni, 9 spordikooli ja spordiobjekte on registreeritud 40 (seisuga 01.03.2024).

Paide linna poolt asutatud SA Paide Spordikeskuse eesmärgiks on Paide linna spordielu terviklik juhtimine ja arendamine, spordiobjektide ja -rajatiste haldamine ning uute spordiobjektide rajamine.

Spordielu arendamiseks teeb Paide Spordikeskus koostööd vabariiklike, maakondlike ja Paide linna spordiorganisatsioonidega. Koostöö tulemusel toimuvad Paide linnas nii rahvusvahelised, vabariiklikud kui kohalikud võistlused/üritused ja spordilaagrid. Koostööprojektid ja erinevad spordiüritused tagavad, et aktiivne sporditegevus Paide linnas toimub aastaringelt.

Sihtasutuse Paide Spordikeskus hallatavad spordirajatised ja -objektid: E-Piim Spordihall, Paide linna võimla, Paide linnastaadion, Paide linna kunstmurustaadion, Paide Kesklinna staadion, Paide linna tennis- ja padeliväljakud, Paide matkarada, tänavakorvpalliväljakud Laial ja Karja tänaval, Paide Ülejõe Discgolfi park.

Roosna-Alliku, Tarbja, Sargvere spordirajatised ja -objektid ning Paide koolide võimlad ja Ülejõe staadion on piirkondlike koolide ja/või spordiklubide hallata.

Paide linnas rajatud mänguväljakud, pargid, väli- ja sisespordiväljakud ning kergliiklusteed tagavad head ja mitmekülgsed võimalused vaba aja veetmiseks, sportimiseks ja ürituste korraldamiseks aastaringelt.

Sporditegevuse toetamiseks on välja töötatud määrus „Spordi toetamise ja rahastamise põhimõtted Paide linnas“ (vastu võetud 21.12.2017 nr 39), millega kehtestatakse spordiga tegelevate Paide linna laste ja noorte, treenerite ja Paide linna täiskasvanute esindusvõistkondade toetamise tingimused ja kord. Spordiürituste ja -tegevuse jaoks on võimalik toetust saada ka Mittetulundusliku tegevuse toetamise korrast ning Huvihariduse ja huvitegevuse toetamise korrast.

2024. aastal toetab Paide linn 17 spordiklubi, kes vastavad Paide linna spordimääruse tingimustele, organiseerivad treeninguid 5-21 aastastele noortele ja korraldavad vähemalt ühe spordiürituse aastas. Treeneritoetust saab seitse klubi (neliteist treenerit), kes on täitnud Spordikoolituse ja -teabe Sihtasutuse nõuded ning kellele riik eraldab treeneri tasustamiseks töötasu toetust.

Klubi	EMV osalejaid	Harrastajaid	Kokku	Treenereid	Treeneritoetus
Crause Tantsukool	4	12	16	3	0
Jalgpalliklubi Paide Linnameeskond	173	10	183	7	4
Järva Noorte Maleklubi	4	14	18	1	0

Järvamaa Ratsaspordiklubi	2	5	7	2	2
Karateklubi Täht	19	19	38	1	1
Korvpalliklubi Seitse	43	31	74	4	3
Maadlusklubi Juhan	0	13	13	1	0
Paide Ujumisklubi	1	56	57	1	1
Paide Võrkpalliklubi	43	17	60	1	1
Spordiklubi BG2	5	15	20	2	0
Spordiklubi Kati	57	28	85	2	1
Spordiklubi Maribel	23	36	59	1	0
Türi Spordiklubide Liit	12	4	16	8	0
Urban Style	0	11	11	1	0
Kose Tennis	24	9	33	2	0
Järvamaa Laskespordiklubi	7	9	16	2	0
Shaté Tantsukool	1	0	1		
Kokku	418	289	707		14

Laste osalemine spordiklubide tegevuses seisuga 10.01.2024.

Paide linna täiskasvanute esindusvõistkondade toetust Eesti meistrivõistlustel osalemiseks saavad 2024. aastal Paide Linnameeskond (jalgpalli Premium liiga), Paide Viking Window meeskond (korvpalli 1. liiga), Paide Võrkpalliklubi (Rahvaliiga) ja IMsport/Türi meeskond (võrkpalli 1. liiga).

Paide linn tunnustab igal aastal Eesti vabariigi sünnipäeva puhul linna sporditegelasi ning annab välja spordipremia ja valib aasta sportlase.

Üldhariduskoolid võtavad aktiivselt osa maakondlikest ja vabariiklikest spordivõistlustest. Aktiivse liikumise propageerimiseks ja spordialade tutvustamiseks tehakse koostööd spordialaliitude ja kohalike spordiklubidega. Paide Hammerbecki Põhikool on liitunud Liikuma Kutsuva Kooli võrgustikuga ning Paide Hillar Hanssoo Põhikool ja Roosna-Alliku Põhikool kuuluvad Tervist Edendavate Koolide võrgustikku.

Sporditegevuse edendamiseks ja koostöö arendamiseks on kokku kutsutud Spordi ümarlaud. Liikumisharrastuse arendamiseks rajatakse ja korrastatakse spordiväljakuid ning korraldatakse liikumisüritusi erinevatele sihtgruppidele. Osavõturohkemad ja pikema traditsiooniga üritused: Paide-Türi rahvajooks, Roosna-Alliku matkamäng „Saan ise looduses hakkama“, eelkooliealiste rattaralli, Järvamaa järvede jooksud, Roosna-Alliku mudilaste sari. Spordiklubid korraldatavad spordialapõhised võistlusi erinevatele vanusegruppidele.

Paide linna sportlased osalevad edukalt nii üle-eestilistel kui rahvusvahelistel võistlustel.

Tervisedendus

Tervisedenduse valdkonnas tegeletakse terviseriskide ennetamise ja vähendamise ning selles valdkonnas inimeste teadlikkuse tõstmisega. Nende tegevuste eesmärk on suurendada inimeste võimekust omada enda tervise üle kontrolli ning seeläbi oma tervist tugevdada.

Rahvatervise hetkeolukorra ülevaade ja tegevuskava on välja toodud Järva maakonna tervise ja heaolu strateegias 2022. (vt [Järva maakonna tervise ja heaoluprofiil](#)).

6. Ettevõtlus, tööturg ja turism

Ettevõtlus ja tööturg

Statistikaameti andmetel (juhtimislauad.stat.ee) oli 2023. aastal registreeritud 1508 juriidilist isikut (sh aktsiaseltse 13, osäühinguid 656, füüsilisest isikust ettevõtjaid 146, mittetulundusühinguid 384, sihtasutusi 5, tulundusühistuid 5, riiklikke üksusi 3, kohaliku omavalitsuse üksusi 18).

Aktiivselt tegutsevad ettevõtteid on 2024. aasta I kvartali lõpus Maksu- ja Tolliameti andmetel Paides 500 (kellel on töötajaid, käive või tasunud riiklikke makse). Enamik organisatsioonidest on väikeettevõtted, kus on vähem kui 10 töötajat (92,1 %).

Enim tegutsetakse statistikaameti andmete põhjal ehituse valdkonnas (16%), jae- ja hulgikaubanduse tegevusalal (15%) ning põllu- ja metsamajanduse valdkonnas (11%). Muude teenindavate tegevuste ning kutse- teadus- ja tehnikaalase tegevuse vallas tegusteb 10% ja töötleva tööstuse ning veonduse ja laonduse alal 7%. Tuginedes Maksu- ja Tolliameti andmetele on Paide linnas tegutsevates ettevõtetes 2024. aasta märtsi lõpu seisuga ligi 5300 töökohta.

Paide linnas oli Statistikaameti andmeil 30.04.2024 seisuga registreeritud 381 töötut (203 meest, 178 naist). Vanuses 25-54 eluaastat oli töötuid registreeritud 253.

Turism

Paide linna territooriumil olevaid turismiobjekte külastab umbes 38 000 inimest aastas. 2023. aastal oli majutatud sise- ja välisturiste Paides ligi 6500. Majutatute ööbimiste arv oli ligi 24 000. Paide linnas tegutses 2023. aastal 8 suuremat majutuskohta kokku 226 voodikohaga ja 5 väiksemat majutuskohta.

Puhka Eestis keskkonnas oli 2023. aastal Paidest registreeritud 73 turismiobjekti ja 44 turismisektoris tegutsevat ettevõtet.

Paide linna kõige suurema külastatavusega oli 2023. aastal SA Ajakeskus Wittenstein koos Järvamaa muuseumiga (42 130 külastajat – va sündmustel osalejad; kõikidel sündmustel kokku 51513) ning majutusasutustest Paide Spa hotell.

Põhilised vaatamisväärsused/turismiobjektid ja –sihtkohad on SA Ajakeskus Wittenstein/Järvamaa muuseum koos Paide Vallitorni ja ordulinnuse varemetega Vallimäel ja tegevuskeskusega, Paide vanalinn, Roosna-Alliku mõis, Paide Püha Risti kirik, Nurmsi õppeväljak, Eesti veinikamber Valgma külas, Arvo Pärdi sünnikohta tähistav muusikaaed, paeskulptuurid linna eri paikades (tuntuimad on nt „Paesümfoonia“ ja “Loomingu läte” Kitsa ja Väike-Aia tänava nurgal, mis on tähistamas Paides sündinud helilooja Arvo Pärdi sünnikohta ja linna külalisi tervitav „Hääletaja“ Tallinna tänaval linna sissesõidul). Populaarseimad looduskaunid sihtkohad on nt Pärnu jõe algus Roosna-Allikul, erinevad rabamatka rajad.

7. Kultuur

Paide Linnavalitsuse hallatavad kultuuriasutused on Paide Muusika- ja Teatrimaja, Roosna-Alliku Rahvamaja, Viisu Rahvamaja, Anna Vaba Aja Maja.

Järvamaa Keskraamatukogu, mille haruraamatukogud asuvad Roosna-Alliku alevikus, Viisu, Tarbja ja Sargvere külades. Anna külas asub Järvamaa Keskraamatukogu teeninduspunkt. Paides asub SA Ajakeskus Wittenstein, mille struktuuriüksus on Järvamaa Muuseum (püsinäitus Wittensteini tegevusmuuseum). Paide linnas ja külades tegutsevad mitmed eraalgatuslikud ja kodanikualgatusel põhinevad kultuurikollektiivid, seltsingud ja mittetulundusühingud. Seoses SA Ajakeskus Wittenstein laienemisega kolis 2019. aasta algul seni Tallinna tn. tegutsenud kogukonnakeskus Wabalinna maja ja Säästva Renoveerimise Infokeskus uuele asukohale Rüütli tänaval.

Paide Muusika- ja Teatrimaja

Paide Muusika- ja Teatrimaja (edaspidi PaMT) põhiülesanneteks on Paide linna kultuurisündmuste korraldamine (Vabariigi aastapäev, Paide linna sünnipäev, adventiaja algus, Hooviteatrite festival, Paide linna laste lauluvõistlus “Lauluhäll” jt), professionaalse teatri tegevuse toetamine ja arendamine, professionaalse kultuuri (filmikunst, muusika, kujutav kunst) vahendamine, huvitegevuse korraldamine (balleti-, muusika- ja teatristuudio, rahvakultuurikollektiivid), konverentsiteenuse pakkumine ning kultuurialane koostöö nii kohalikul tasandil kui Eesti teiste kultuuriasutustega. Kesk-Eesti suurima kultuurikeskusena on Paide Muusika- ja Teatrimaja mitmete maakondlike sündmuste toimumispaik ja kaaskorraldaja (Järvamaa laulu- ja tantsupidu, laste lauluvõistlus “Laulukaar”). PaMT teeb koostööd Eesti kontserdikorraldajate (Eesti Kontsert, Uus Kontsert, Eesti Jazziliit jt), etendusasutuste (Estonia, Vanemuine, Ugala, Endla, Rakvere Teater jt), kunstiühendustega (Eesti Kunstnike Liit, Kesk-Eesti Kunstnike Liit) ja filmilevitajatega. Hea koostöö on ka kultuuriministeriumi ja Eesti Rahvakultuurikeskusega. PaMTi meeskonnas töötavad oma ala asjatundjad, kelle soov on pakkuda head kogemust nii kultuuri- kui konverentsipublikule.

Alates 1. juulist 2024 lisanduvad PaMT koosseisu tegutsemiskohtadena Roosna-Alliku Rahvamaja, Viisu Rahvamaja, Anna Vaba Aja Maja, Sargvere keskusehoone koos nendes üksustes olevate ametikohtade ja personaliga.

Paide Teater

Paide on teatrilinn ning Paide Teater on üks osa Eesti teatrist. Paide Teater loodi 2018. aastal Paide Muusika- ja Teatrimaja, Paide Linna ja EMTA lavakunstkooli koostööl. Aastal 2023 alustas tööd teine Paide Teatri koosseis, kelle fookuseks on kogukond, eksperimenteerimine ja avatus. Mis on Paide, peab peegelduma ka Paide Teatris. Teater kutsub kogukonda vastama küsimusele - millest (ikka) veel ei räägita? Need mõtted ja murekohad, mis on Paidele kõige tähtsamad, kogutakse Nurgakiviks. Paide Teatri eesmärk on olla kogukonna liige, arendada Paides kõrgetasemelist kultuuri ja jääda avatuks ideedele, võimalustele ja lootusele. Paide Teatri vabatahtlike (Volontääride) näol kaasatakse kogukond otseselt teatrit tegema. Kogukond ei jää prooviruumist väljapoole, vaid panustab väikese teatri eduloosse nii tegude, mõtete kui ka tunnetega. Paide Teatri peal on terve Eesti pilgud. Vaid mõne tegutsemisaastaga on jõutud Eesti teatrimaastiku tippu. Teatrit on tunnustatud mitmete auhindadega, näiteks Eesti kodanikuühiskonna aasta teo tiitliga, aga ka Eesti teatriauhinnaga aastal 2022. Paide geograafiline asukoht ning kogukondlik huvi annavad selleks kõik võimalused, et teha Paidest oluline teatrilinn.

Roosna-Alliku Rahvamaja

Rahvamaja valmis 1974. aastal. Rahvamaja pakub vabaaja veetmise võimalusi erinevas vanuses ja huvidega inimestele. Ürituste korraldamiseks kasutatakse vabaõhulava Roosna - Alliku pargis ja tehisjärve äärsel puhkeala. Rahvamaja suurt saali kasutab Roosna-Alliku Põhikool kehalise kasvatused tundide ja spordiringide läbiviimiseks. Kultuuriüritusteks kasutatakse lisaks rahvamaja saalidele Roosna-Alliku mõisasaale (MTÜ Roosna-Alliku Mõis). Rahvamajas on 2 saali: suur saal 350 istekohta, suur lava; väike saal 100 kohta. Lisaks köök, baarinurk ja toidunõud 70 inimesele.

Rahvamaja teisel korrusel asub raamatukogu. Rahvamajas tegutsevad mitmed rahvakultuuriga seotud taidlusringid: neiduderühm, naisrühm „Roosi“ (tähistab sügisel oma 40. tegevusaastat) ja memmede rahvatantsuring „Läte“, naiskoor, näitering „Sõbrad“, käsitööringid, jumping, laste ja noorte spordiring, showtantsuring, karatering ning tervisevõimlemisringid. Rahvamaja taidlusringid on aastaid osalenud maakonna laulu- ja tantsupeol ning rahvatantsupäevadel, võimlemispidudel Tallinnas, Meeste Tantsupidudel Rakveres ja Naiste Tantsupidudel Jõgeval jt üritustel. 12 aastat on korraldatud lasteaedade laulu- ja tantsupidusid. Rahvamajal on välja kujunenud traditsioonilised üritused, mille korraldamisel tehakse tihedat koostööd teiste kultuuriasutuste, lasteaedade ja põhikooliga. Heaks koostööpartneriks on MTÜ Allikaveed ning teised piirkonna mtü-d ja firmad, kellega koostöös korraldatakse erinevaid koostegemisi ja ühisüritusi, nagu mõisakontserdid, järvepäev ja motopäev jt.

Roosna-Alliku Rahvamaja juures tegutseb juba üle 30 aasta eakate klubi „Hämarik“. Klubi võtab aktiivselt osa maakonna eakatele korraldatavatest ettevõtmistest. Korraldatakse erinevaid koolitusi, kohtumisõhtuid teiste maakonna eakate klubidega ja väljasõite Eestimaa kaunitesse kohtadesse.

Viisu Rahvamaja

Maja renoveeriti ja avati 12. juunil 2009 aastal. Renditakse välja saali (80 istekohta), kööki, baari ja teisi ruume, toidunõud 100 inimesele. Igal reedel pakutakse saunateenust. Teisel korrusel asub 20 istekohaga seminariruum koolituste ja koosviibimiste korraldamiseks. Ringiruumis asuvad arvuti ja lauamängud ja viiakse läbi ringitööd. Viisu Raamatukogu asub rahvamaja teisel korrusel. Rahvamaja korraldab aasta jooksul erinevaid vabaaja üritusi, kuhu on kaasatud kohalikud naaberkülade elanikud. Igal tööpäeval saab majas mängida koroonat, lauatennist, lauajalgpalli ja piljardit

Anna Vaba Aja Maja

Anna Vaba Aja Majas (edaspidi Anna VAM) on raamatukogu teeninduspunkt ja Anna noortetuba. Hoonel on müüri- ja ümbritsetud siseõu, mis on suurepärane koht väliürituste korraldamiseks. Anna piirkonna kultuurielu korraldamine kuulub Anna VAM juhataja tööülesannete hulka. Ametikoht täitmata alates 2021. aasta septembrist. Võimalused on loodud kogu piirkonna kultuurielu edendamiseks. Korraldatakse kogupere ettevõtmisi, tegutseb käsitööring ja korraldatakse koolitusi. Anna kiriku koguduse juures tegutseb koguduse ansambel ja kogudus korraldab kirikus kontserte.

Aktiivselt tegutseb Purdi Külaselts, korraldatakse rahvarohkeid ja meeleolukaid pidusid, kontserte, tähistatakse rahvakalendri tähtpäevi, korraldatakse matku ja muid ettevõtmisi. Seltsi heaks koostööpartneriks ja toetajaks on Purdi mõisa omanik. Tehakse koostööd Anna Vaba Aja Majaga.

Tarbja küla, Eivere küla, Pikaküla kultuuri- ja spordilaste ettevõtmiste korraldamine kuulus 2021. aasta lõpuni samuti Anna VAM juhataja tööülesannete hulka. Tarbjal tegutseb eakate seltsing Murumunad. Tarbja kooli võimlas käivad koos võimlejad ja korvpallimängijad. Projektide toel korraldatakse võimalusel üritusi küla elanikele, lastele, peredele. Kultuuriüritusteks on võimalik Tarbjal kasutada kooli saali ja võimlat.

Sargvere küla, Mäeküla, Nurmsi küla, Suurpalu küla, Valgma külade kultuurielu korraldajaks oli kuni aastani 2021 palgaline kultuurikorraldaja, kes oli ühtlasi ka kohaliku kultuuriseltsi (Sargvere MES, st Sargvere Maakultuuri Edendamise Selts) juhatuse liige. Kultuurikorraldaja ülesannete hulka kuulus piirkonna kultuuriürituste korraldamine ja keskusehoone ruumide rentimine koostöös Tarbja Lasteaed-kooliga.

Järvamaa Kultuuri teabetuba Paide Muusika- ja Teatrimajas

Järvamaa kultuuriüritustega seotud materjalide kogu.

SA Ajakeskus Wittenstein /Järvamaa Muuseum – Järvamaa Muuseum on üks Eesti vanimaid maakonnamuuseume (al 1905). Järvamaa Muuseumi põhitegevuseks on kohaliku identiteedi säilitamine, ajaloopärandi kogumine, säilitamine ja vahendamine, näituste, seminaride, ekskursioonide, kultuuriürituste korraldamine. Muuseumil on üle 90 tuhande säiliku (osaliselt kantud ka digitaalsesse andmekogusse MUIS). 2019. aastal õnnestus SA Ajakeskusel Wittenstein leida välisrahastus Tallinna tänav 9 ja 11 hoonete edasiarendamiseks ning muuta need hooned muuseumi uueks asupiaigaks. Siinse vanalinna arengu seisukohast on tegemist olulise investeeringuga, sest aitas taaselustada Paide ühe omapärasema hoonetekompleksi. Järvamaa kultuuriloo vaatevinklis on tegemist sajandi arendusprojektiga.

Ajamasinaga rändamise kaasajastamisele lisaks pakub muuseumi uus püsinäitus võimalust minna tagasi ühte ajastusse (19. sajand) ning saada sellest osa läbi eheda ajastu-keskkonna, põnevate tegevuste, unikaalsete museaalide ning atraktiivsust lisavate digilahenduste abil. Wittensteini tegevusmuuseumis on võimalik tutvuda 19. sajandi kreisilinnaaegse elu-oluga. Muuseum paikneb kahes kindluse nõiaval asuvas ajastutruus hoones. Tallinna tänav 11 asuvad Brasche 19. sajandi apteek-muuseum (limonaadi valmistamise töötuba) ja kreisiarst Hesse ravikoda (rahvameditsiini ja lahkamisruumi töötubadega). Tallinna tänav 9 hoones aga rohkearvulist muuseumikogu tutvustav ajastute varasalv, 19. saj eestluse olemust kujutanud püsinäitus „Rahvuses saamine“, magusatootmise ja 19. sajandil lapseks olemise lugu tutvustav väljapanek, söögikultuuri tutvustav toidu ja õlle ekspositsioon-töötuba. Lisaks on loodud 19. sajandi väikelinna käsitöölise elu-olu edasiandvad puusepa, sepa, rätsepa ja fotograafi näitus-töötoad ning haridus- ja teabekeskus. 19. saj lisandunud tehnoloogiliste saavutustega tutvumiseks luuakse hoone I korrusele ajakapsel (5D lahendus), mis originaalesemetele lisaks aitab erinevate meeltega turistil ajastusse sisse elada.

SA Ajakeskuses Wittenstein antakse ülevaate Eesti ajaloost (muinasajast, orduajast, kuningate ajast, tsaariajast, Eesti ajast, okupatsioonide ajast ning taasiseseisvumise ning euroajast). Korraldatakse näitusi, kontserte. Ruume saab üürida koosolekute, seminaride erapidude korraldamiseks. SA Ajakeskus Wittenstein haldab ka maakonna suurimat kontsertide korraldamise paika Paide Vallimäge.

Koos Paide ordulinnuse peatornis asuva ajamasinaga „Ajakeskus Wittenstein“ on loodud Kesk-Eestisse ainulaadne külastuskeskus kogu Põhja-Euroopas ning Baltikumis. Tegevusmuuseumi programmiga on seotud ka teised Paide vanalinna ajaloolised hooned ja nende lood. Eeltööna on ajalooliste majade juurde paigaldatud eesti- ja inglisekeelsed infotahvlid. Loodame, et muuseumikeskus koos Paide ordulinnuse peatornis asuva ajamasinaga „Ajakeskus Wittenstein“ kujuneb avastamisväärses külastusobjektiks kogu Põhja-Euroopas ning Baltikumis. Samas on muuseumihoone heaks koduks Järvamaalt kogutud pärandi säilitamisel, kogumisel ja eksponeerimisel.

Kultuurivaldkonnas tegutsevad MTÜ-d ja külaseltsid

MTÜ Paide Meeskoor, MTÜ Rahvatantsurühm Riikar, MTÜ rahvatantsurühm Loomisel, MTÜ Paide Huviteater, MTÜ Ingeri Soomlaste Selts, MTÜ LC Paide Bastion, MTÜ Paide „Z“ klubi, MTÜ Ühendus Weissenstein, MTÜ Paide linna Eakate klubi Hämarik, MTÜ Roosna-Alliku mõis, MTÜ Allikaveed, MTÜ Kaaruka Külaselts, MTÜ Valasti Külaselts, MTÜ Oeti Külaselts, MTÜ Viisu Külaselts, MTÜ Sargvere Maakultuuri Edendamise Selts, MTÜ Valgma Külaselts, MTÜ Purdi Külaselts, MTÜ Tarbja Külaselts, Kriilevälja küla Selts ja MTÜ Järvamaa Muuseumi Sõprade Selts.

Järvamaa Keskraamatukogu

Paide linna hallatav asutus, mis tegutseb ka maakonnaraamatukoguna, täidab Rahvaraamatukogu seadusest tulenevaid lisaülesandeid ja teeb koostööd teiste maakondade raamatukogudega. Järvamaa Keskraamatukogu asub praegustes ruumides alates 2001. aastast. Keskraamatukogu struktuuriüksused 1. aprillist 2018 on keskraamatukogu osakonnad: komplekteerimis- ja töötlusosakond, teenindusosakond ja lasteosakond ning haruraamatukogud: Roosna-Allikul, Viisus, Sargveres, Tarbjal ja Tarbja väliteeninduspunkt Annas.

Järvamaa Keskraamatukogus ja tema haruraamatukogudes toimub elektrooniline laenutamine. Kasutusel on raamatukoguprogramm RIKS, kuhu on sisestatud 100% olemasolevast raamatufondist. Keskraamatukogus asub ka maakonna RIKS-i server. Välja on ehitatud lokaalne arvutivõrk, milles on 2 serverarvutit.

Järvamaa keskraamatukogus ja harukogudes on olemas raamatute tagastuskastid.

Järvamaa keskraamatukogus on iseteeninduslett RITA.

Raamatukogu tasuta põhiteenused on kohallaenutus, kojulaenutus, teatmeteening, muusikakuulamine, lugejakoolitus, avaliku teabe otsing internetist, ID-kaardi kasutamise võimalus, tasuta WiFi l ja ürituste korraldamine. Tasulised teenused on paljundus, faksi saatmine, skaneerimine, printimine, raamatukogude vaheline laenutus (RVL) ja ruumide rent.

Traditsioonilised üritused

Arvamusfestival, Hooviteatrite festival, PAMTi muusikaõhtud, Järvamaa laulu- ja tantsupidu, Pärdi Päevad, omaloominguliste ja isamaaliste laulude konkurss „Südamelaul“, jürilaat, Jüriöö märgutuled, Paide linna laste laulukonkurss Lauluhäll, eelkooliealiste rattaralli, muuseumiöö, jaaniõhtu, perepäev „Laps vajab perekonda“, muinastulede öö, kontsert-piknikud Pärdi muusikaaias, Paide linna sünnipäeva kontsert-aktus ja südamekett

keskväljakul, Eesti Vabariigi aastapäeva kontsert-aktus, taasiseseisvumispäeva kontsert, Järva Jõulufolk ja Jõulukroon, jõulukontsert „Kingitus linnarahvale“, aastalõpuball Paide Muusika- ja Teatrimajas,

Roosna-Allikul laste lauluvõistlus, Viisu Jüriöö orienteerumine rändkarikale, emadepäeva tähistamine, kevadlaat, jaanipäeva tähistamine, suvelõpu perepäev, jõulupidu ja –kontsert, muinastulede öö, rabarberifestival, koerte näitus.

Anna ja Tarbja külades on toimunud nt hingedepäev, 1. advent külades Anna, Tarbja jõulupuudel küünalde süütamine, aastavahetuse pidu, vastlapäev, käsitöönäitus Annas, jaanipäev, mälumäng, kihelkonnapäeva tähistamine (iga 5 aasta järel). Sargvere külas on läbi viidud nt rahvakalendritähtpäevade tähistamise üritusi (aastavahetusepidu, vastlapäev, jaanipäev, mihklipäev, hingedepäev, mõisa kino).

8. Elanikke toetavad teenused ja linnajuhtimine

Linnajuhtimine

Paide Linnavalitsus otsustab talle seadusega pandud kohaliku elu küsimusi ja korraldab nende lahendamist ning lahendab kõiki kohaliku elu küsimusi, mis ei ole seadusega antud riigiorganite või kellegi teise pädevusse.

Linnavalitsuse struktuuris on 74 teenistusk kohta, millest kolm on linnavalitsuse liikmed, ametnikke on 30 ning töötajaid 44. Igapäevajuhtimist korraldab linnapea ning osakonnad ametnike ja töötajatega. Paide linna volikogusse kuulub volikogu esimees ja 23 linnavalikogu liiget.

Elanike, erinevate huvigruppide kaasamiseks erinevates küsimustes korraldab Paide Linnavalitsus valdkondlikke mõttekodasid. Mõttekojad ühendavad erinevaid osapooli ja loovad väärtuslikku inforuumi ning on võimalikuks koostöö eelduseks.

Paide linnavalitsus jagab omavalitsusega seonduva infot ennekõike oma kodulehel paide.ee, aga ka sotsiaalmeedia kontodel.

Paide linnas on 40 küla (millest 27 külal on külavanemad), 1 alevik ja 1 linn.

Turvalisus

Järjepidevalt laiendatakse kergliiklusteede, kõnniteede, tänavavalgustuse piirkondasid, et tagada liiklejate turvalisust. Elanike teavitamine turvalisust puudutavates küsimustes toimub eelkõige paide.ee, sotsiaalmeedia, linnalehe kaudu.

Regulaarselt teostavad patrulli 15-20 abipolitseinikku. Paide linnas on 13 registreerunud naabrivalve piirkonda. Turvalisuse tagamiseks on linnas mitmesse kohta paigaldatud turvakaamerad (nt Paide tehisejärve äärde, Kriilevälja küla, Roosna-Alliku mõis, Roosna-Alliku pumptracki rada jne).

Tervise Arengu Instituudi andmetel oli Paide linnas hoonetulekahjusid 2023. aastal 4 (TUL04), mis on võrreldes 2022. aastaga poole vähem. Liikluse parandamiseks on viimastel aastatel palju panustatud- teed ja tänavad on muudetud ohutumaks ja laiendatud kergliiklusteede võrgustikku. Tervise Arengu Instituudi andmetel (LO01) 2023.aastal 13 inimkannatanuga liiklusõnnetust. Maakonnas tervikuna väheneb registreeritud kuritegude arv. Võrreldes 2011. aasta registreeritud kuritegudega on 2021. aastaks nende arv vähenenud ligi 40% (statistikaameti andmetel JS009 registreeriti Järva maakonnas 2011. aastal 631 kuritegu, 2021. aastal 429 kuritegu).

Paide linna kriisikomisjoni on kaasatud laiapõhjaline meeskond (sh politsei, päästeameti, Järvamaa haigla esindaja). Koostatud on „Elutähtsate teenuste riskianalüüs ja toimepidevuse plaan“.